

De structuur van zinnen

De hoofdzin

Een hoofdzin is een zin met op de eerste positie het subject, op de tweede positie de persoonsvorm en dan andere elementen:

John werkt in het ziekenhuis.

Er kan ook een ander element op de eerste positie staan (inversie). Vaak is dit een tijds- of plaats-element. De persoonsvorm blijft op de tweede positie staan. Het subject komt dan na de persoonsvorm:

Vroeger werkte John in Londen.

Tijd komt voor plaats:

John werkte vroeger in Londen.

Conjuncties + hoofdzin

Met conjuncties kun je van twee zinnen één lange zin maken. Met de conjuncties maar, en, of, dus, want combineer je twee hoofdzinnen, dus in beide zinnen is de volgorde: subject – persoonsvorm – andere elementen:

Ik werk twee avonden in een restaurant en ik studeer rechten.

Met inversie: ander element – persoonsvorm – subject:

Twee avonden werk ik in een restaurant en overdag studeer ik rechten.

Bij dus zijn verschillende woordvolgordes mogelijk:

Ik ben arts geworden, dus die droom is uitgekomen. / Ik ben arts geworden, dus is die droom uitgekomen. / Ik ben arts geworden, die droom is dus uitgekomen.

Conjuncties + bijzin

Met de andere conjuncties omdat, als, zodat, totdat, nadat, voordat, hoewel, zodra, toen, terwijl combineer je een hoofdzin en een bijzin. In een bijzin staan de werkwoorden aan het eind:

Ik werk twee avonden in een restaurant, zodat ik wat meer geld heb.

Als een zin met een bijzin begint, gebruik je inversie in de hoofdzin. De persoonsvorm komt dus direct na de bijzin:

Omdat vlinders mooie kleuren hebben, vind ik ze mooi.

Bij een perfectum in de bijzin mag hebben / zijn voor of na het participium:

Hij is trots omdat hij een doelpunt heeft gemaakt. / Hij is trots omdat hij een doelpunt gemaakt heeft.

Een prepositiegroep mag ook na de werkwoorden van de bijzin:

Anja is erg blij omdat ze een mooie kamer in een studentenhuus heeft gevonden. / Anja is erg blij omdat ze een mooie kamer heeft gevonden in een studentenhuus.

Modale werkwoorden. Staan in de bijzin een vorm van gaan, mogen, kunnen, willen, moeten of zullen en een infinitief, dan komt de infinitief op de laatste plaats:

Hij gaat verhuizen als zijn vrouw op het platteland wil wonen.

- Bij nadat komt een perfectum of plusquamperfectum:

Ik ging studeren nadat ik had gesport.

- Bij toen komt een imperfectum of plusquamperfectum:

Toen ik studeerde, woonde ik in een studentenhuus.

Toen ik gitaar gespeeld had / had gespeeld, ging ik koffie drinken.

- Toen kan ook betekenen: in die tijd. Het is dan een tijdselement, en geen conjunctie:

Deze foto is uit 2020. Ik woonde toen in een studentenhuus. / Toen woonde ik in een studentenhuus.

- Totdat en voordat gebruik je ook als conjunctie in een korte vorm: tot en voor:

Ze blijft hier wonen tot hij klaar is met zijn studie.

Hij heeft in Londen gewoond voor hij naar Nederland kwam.

- Zodat kan niet worden gebruikt als eerste element. Je kunt dus niet beginnen met een bijzin met zodat.

- Zodra betekent 'zo snel als'. Zodra gebruik je ook in een formele situatie.